

15 GWENGOLO-15 HERE 75

«POBL VREIZH»

B.P. 304

29273 BREST-CEDEX

*
koumanantou

Boutin : 10 lur

Skoazell : adaleg 20 lur

C.C.P. 2746-79 Rennes.

NIV. 68

1 LUR

POBL VREIZH

AR BREZHONEG, ARM AN DISPAC'H !

KANTON PLISTIN A ZO UNAN DEUZ AR BAOU-
RAN A ZO ER VRO HAG EN HON DEPARTAMA-
MANT, AN HINI A GAVER AN NEBEUTAN TOUT A
UZINOU EN BREIZH.
PEAMANT AL LABOURERIEI A ZO AMAN ALIEZ
40% IZELLOC'H EVIT EN KOSTEZ PARIS.
AR GOUARNAMANT GALL, AR PLAN MANSHOLT
HAG AR GAPTALISTED VRAZ ZO KOZ MA RENK
EUR BERN LABOURERIEI-DOUAR LEZEL O ME-
NAJ, HA MA VEZ SERRET SKOLIOU HA TIER-KON-
VERZ ER PARROUZIOU O DEVO KOLLET AN
HANTER DEUZ O ZUD. DAoust HAG-EN E LEZ-
FOMP HON BRO DA VEZA DIBOLET HA DA VE-
ZA GOLOET GAND EUR BERN TIER VAKANSOU
NA ZERVJONT KEN MED DAOU VIZ AR BLOAZ ?
EVIT DERC'HEL HON BRO BREIZH EN HE SAV, BEO
HA YAC'H HA KRENV, EVIT HON BUGALE,
STOURMET GAND KALON
HA VOTET HOLL EVIT
SAINT LAURENT

**EVIT
BREIZH
SOSIALIST**
*al labourerien
a vota*
MITTERRAND

OLL LABOURERIEI VREIZH,

**DORN HA DORN
GANT AR BESKETOUREI!**

UNVANIEZH DEMOKRATEL BREIZH - B.P. 304 29273 BREST CEDEX

JOB AN DIC'HOUGER

**RET DIN LABOURAT
BUANOCH
'VIT MA SKEUD!**

ee poster a été réalisé par NONO pour les grévistes
des Ets Deux

clité "Le Peuple Breton"

**MA LÂRIT
NANN
D'UR VREIZH
KOLONISET**

**MA LÂRIT
YA
D'UR VREIZH
SOSIALIST**

DEUIT E-BARZH
UNVANIEZH DEMOKRATEL BREIZH

B.P. 304
29273 BREST CEDEX

LENNIT POBL VREIZH
LENNIT LE PEUP F BRETON

**AR RE YAOUANK A YA KUIT...
AR SOUDARDED A ZE
NANN D'AN ARME**

HAG A-NEWEZ ER VRO ?

LABOUR E BREIZH EWID AL LABOURERIEN VRETON!

Ha possubl eo komz eus vakañsoù-hañv war an dachennsossialen hon bro ? N'eo ket, eveljust. Gwechoù 'zo memes, eo bet stard kuzhad ar wirionez ouzh an douristed. Stard kuzhad outo penaos e ranker a-wechoù, kass al labourerien kuit, ewid ober plass dezo.

*Pennoù-bras Sant-Malo, a-dra-sur, o deus kavet gwall divergont an dud eus ar **SICCNA** o deus aloubet ur vag e-barzh ar porzh !*

*Hag e Pont-Aven, micherourien «**Rhône-Bretagne**» o herzel ouzh an dud da vont e ker, un nebeudig deizioù araog gouel «sagr» ar «**Bleuniou Lann**» !*

*Hag e **Pleiber-Krist** eta, tren-ekspres Brest-Paris, aretet gant micherourien trubardet **Pri-gwenn Berrien**.*

Meur a wech, en doare-se, eo bet lakaet anad dirag daoulagad an douristed, emeur o klask ober un dezerzh eus hon bro. Ha kement-se, heb an disterrañ mez, heb an disterrañ morc'hed.

*Lakaad hon holl diaesterioù war gont an enkadenn ekonomikel etrevroadel nemetken, a zo faos. Pa weler ar pezh a c'hoarvez gant ar pri-gwenn e Berrien, gant ar **SICCNA** e Sant-Malo, e teu da vezañ sklaer pal ar gouarnamant-gall : red eo goullonderiñ Breizh eus he yaouankiz, eus he nerzhioù bew, ewid ma vo frank ar plass enni d'an arme, ha d'an douristed pinwidig ! Poblans Vreizh, koulskoude, a vije aet un tammig war gres'h, pa seller ouzh ar sifroù diwezañ. Ya, peogwir e vez dalc'hmad tud war an oad o tistreiñ d'ar vro pa zegouez amzer o retred. Red vez bepred derc'hel kont eus an dra-se pa studier sifroù er vro-mañ.*

Met ret eo lavarout iwe, ez eus ur youl newez o sevel e-touez al labourerien : diskouez a reont sklaeroc'h-sklaerañ, e fell dezo chom er ger da labourad Ar c'hoant da enebiñ ha da stourm ouzh ar c'hevredigezhioù multivroadel a zo kreñvoc'h-kreñvañ gante. Kement-se a vez lakaet war ar renk-kentañ bep tro ma sav bec'h en ul lec'h bennag.

Kalz a ra o soñj chom en o bro, kousto pe gousto. Lod zoken a zeu en-dro, daoust d'ar pae mad ha d'al labour plijus o doa lec'h-all, a-wechoù. Ped ti-feurm a zo bet adkemeret e-gis-se hag adlakaet da vevañ ?

Labourerien Vreizh a fell dezo bewañ e Breizh ! War ar youl-se eo e c'hellimp diasezañ da vat ar Vreizh sossialist a glaskomp sevel !

LESENN AR BINWIDIEN ATAW

Kriz eo ar bresel a-eneb labourerien an hollen o chom e-kichen **Ar Baol** e Bro-Naoned. Tri zra hebken eus an darvoudoù diwezhañ :

— Un usin o tisaotraf an dourioù lous ha kailhareg (fanked) a zo bet savet ewid ar c'hêrioù tro-war-dro : Gwenrann, Bas, ar Groasig, ar Baol, hag ar Pouligwenn. Pelec'h ema-hi ? War un dachenn o kregiñ e-barzh ar paludoù heb gortos ma vo roet an holl aotreoù red. Ha gwashoc'h c'hoazh ! Graet eo taolioù-esae e-pad ar marewezh mad da zastum an hollen. Ma 'z eus c'hwezhoù fall o c'holoñf an ogleñoù ha spoum (eonn) o tont er-maes heb ewezh, n'eus forzh !

— Tud o labourad war gont «**Ministrezh ar Sterniañ**» (Ministère de l'équipement) o deus klasket dre guzh mont da lakaad binviji, postoù hag all ewid prepariñ roudoù d'an hent a yelo dre ar paludoù. Harpet int bet gant an dud,... ha gand an archerien deut iwez.

— Pontonioù e-leizh a zo lakaet e porzh-mor **Ar Pouligwenn** ewid stagañ ar bagoù lorc'hus perc'hennet gant an douristed pinvidig. Dour-mor al lanw ne ya ket ken mad beteg an ogleñoù pellañ.

— Gousoud a ousomp ez eo degouezet klemm paotred an hollen beteg les-varn ar Stad (conseil d'état) goude ali heni Naoned a-eneb ar baluderion. N'eus ehan ebed ewid mogañ o labour.

KIAN HA TEWEL

Ewid ul lod mat eus tud hor bro, an hañv eo mare an diskuizh hag ar blijadur. Ewid an douristed, koulz-all. Hogen, daoust hag e tegouez deze soñjal en dud o labourad a-laz-korf ewite ? Kejet em eus gant ur paotr yaouank, dezañ naonteg vloaz, hag a zo skaoter-listri e kerz an hañv, en un ostaliri diouzh ar c'his, war an aod. Setu petra en deus diskuilhet din :

«Labourad a ra pemdez ha sul, eus eizh eur a'r beure, beteg deg pe unneg eur a'n nos, en ur gegin. Paoues a ra, evelkent, a zilousañ hag a dorchañ e listri ewid

aessaad e isili etre 14 e 30 ha 17 e. Ha daw dezi goude adarre ! D'an nos, pa vez echu gantañ e zewezh, ez a raktal da gousked. E-gis kambr, un neizh-tousseg dindan an toennoù, tomm-gor evel ur forn o poazhañ bara, ha diaer da vougañ. Eno, e vez ur c'hwec'h bennag a implijidi yaouank o huniñ bemnos... E-gis boued, diw wech bemdez, un assiedad restachoù : un abeg dezañ da c'hrosmolad en e varw : *Boued moc'h*, emezañ.

B.Z.H. = Breizh Evurus. Setu ar pezh a c'heller lenn war ur servie denn-daol en un ti-debriñ eus ar c'his war bord ar mor. Evurus ewid plw a gav deoc'h ?...

Sklaer eo e gont e dibenn ar mis : mil lur newez. Mil lur, ewid 13 eurwezh labour bemdez ! Gopr ur friter-laou ! Gousoud, avad, ez eo deut ma c'henvroad a bell, eus maesioù an Argoad da boaniañ amañ. Ha gwell-se dezañ m'en deus kavet ur plass ! P'am eus goulennet digantañ hag-eñ en em gave en e jeu en ostaliri-se, en deus respontet din ne oa ket da glemm. Padal, kompren a ra ez eo korvoet-spontus. Gousoud a oar e rastell mestr an ti arc'hant ken e ra diwar-goust e implijidi, lisseidi ha studierien an darn vrasañ aneze. Gousoud a oar... Med, gwell eo dezañ kiañ ha tewel...

PESKETAERIEN KOUNNARET

Pemp tonenn a sardined a zo bet taolet war vali pleg-mor **Ar Baol** (*La Baule*) ha dirag an ti-kêr savet e gwer dre volontez lorc'hus *Olier Guichard*, bet ministr ar V^{vet} Republik. Red eo bet d'ar vourc'hisien binwidig stankañ o fri kisidig ha netaad o otoioù braw.

Ar re a vew diwar-goust ar besketaerien o deus nac'het kemer pesked paotred **An Turbal** (*La Turballe*). Re diouto a oa ha re dew e oant, herwezo. E-pad ar memes mare, labourerien ar mor o doa ressevet paperennoù ewid paeañ tailhoù pounneroc'h eged biskoazh. Trawalc'h a oa ewid lakaad o c'hounnar da darzhañ.

Poent eo d'ar beisanted ha d'ar besketaerien tennañ kentel diouzh «*mister don*» ar prisiou. Ar re-mañ ne heuliont ket «*lesenn ar c'hinnig ar c'hinnig hag ar goulenn*» herwez ar pezh a lavar ar varc'hadourien a gresk o madoù gand

c'hwesenn an dud a labour a-lac'h-korv. Piw a gomprenno, da skwer, perag e prener etre 1,10 ha 3,30 lur ar c'hilo eus ar sardined a vo gwerzhet etre 5 ha 7 lur an doussennad ?

AR BED

en-dro dimp

Bet zo bec'h e Korsika e dibenn mis Eost. En Aleria da gentañ, hag e Bastia goude, ez eus bet tennoù etre stourmerien an A.R.C. hag ar bolisserien pe ar C.R.Sed. Tri bolisser 'zo bet lac'het. Perag eo c'hoarvezet an darvoudoù-mañ ? Meur a abeg a zo e gwirionez.

Anad eo, da gentañ, ez eo trevadennet pe koloniset an Enes abaoe kantvedoù 'zo, peogwir ema ar galloud etre daouarn tud Paris pe o mewelien e-barzh an Enes.

Da c'houde, newez 'zo, ez eus deut d'an Enes «*Treid du*», skarzhet kuit eus Bro Algeria goude ar bresel. An «*Treid du*»-mañ o deus prenet pe feurmet ur bern douaroù ha sikouret int bet gand gouarnamant Paris ha gant ar bankoù, pezh n'eo bet bet graet ewid Korsis.

A-hend-all, gwirioù sewenadurel Korsis a vez ataw nac'het gand gouarnamant Paris. N'eo nemed damzigoret dorioù ar skolioù, gwagennoù ar radio pe skramm bihan an tele d'ar Chorseg, yezh ar vro.

Setu eo erru heug Korsis o weled stad truezus o bro hag o weled sparfelded a beb sort o laerezh digante o feadra. Neuze, a-benn-ar-fin, int bet fuloret hag ez eo troet fall an traoù. Red eo memestra, lâred penaos ne vije bet lac'het den ebed, ma nije bet Poniatowski an disterrañ tamm skiant. Ar priñs-braw-mañ na anavez nemed ar skourjez hag ar fusul ha gantañ, e vez gwashaet an traoù beb tro. Lâret on eus kement-mañ dija meur a wech e-barzh «**Pobl-Vreizh**» ha, dreist-holl, en niverenn diwezañ. Possubl vije bet, sur mad, harz skuilh gwad en un zivisoud en un doare siriussouh gand bagad stourm an A.R.C. e kaw Aleria. Goude an darvoud, ez eo bet toullbac'het an Doctor **Simeoni**, rener an A.R.C. En abeg da-se, ez eus bet un dewezh harz-labour ha manifestadegoù en Enes. An dewezh-stourm-mañ zo bet hanwet «*Isola Morta*», da lavared eo «*Enes Varw*», e Brezhoneg. Berzh en eus graet an diskrog-labour-se, rag an oll Gorsis pe dost a oa e-barzh ar jeu, sindikajoù ha kevredigezhioù politikel an tu kleiz, an oll, nemed ar P.C.F. hag ar C.G.T. Kement-mañ a ziskouez sklêr ha splann ez eo un emgann poblel daoust ma n'ema ket an darn vrasañ eus an dud a-du gand doareoù 'zo, implij armoù, da skwer.

Ha bremañ ? N'ousomp ket hag-eñ o deus komprenet pennoù bras ar politik er Frañs, re an tu kleiz ha re an tu dehou, eo poent bras dezze studiañ pizh kudennoù ar broioù gwasket e-diabarzh ar c'hwec'h

kogn. Ne gredomp ket e vefe kalz a chenchamañchoù a-berzh ar gouarnamant. Tud evel Poniatowsky ha Chirac harpet gand baroned an U.D.R., Debre ha Sanguinetti, a fell dezze frikañ ar poñsin er vi ha kenderc'hel da waskañ ar pobloù bihan. Danjerus eo kement-mañ eveljust, hag en ur ober evelse, emaint, e gwirionez, o c'hwezhañ war ar glaoù-bew. Soñjal a ra d'an dud-mañ ha d'an darn vrasañ eus pennoù bras ar gouarnamant, e vo diskoulmet ar gudenn gand un toullad milionoù. Genaoueg eo soñjal traoù evelse. N'eo ket ase ema an dalc'h pe, da viannañ, n'eo ket hepen ase ema. Red mad e vo dezze kompren ema Korsis evel ar pobloù gwasket all a glask ren o-unan o aferoù ewid saveteiñ o ekonomiezh, o fersonnelezh hag o yezh. Ase an hini ema an dalc'h ; n'eo ket an alusen ema Korsis o c'houlenn, ar gwir da vezañ mestr er gêr evel ki en e groc'hen, ne lavaran ket.

Goulenn a reomp neuse ma vefe leset **Simeoni** ha Korsis all toullbac'het assambles gantañ, da zistreiñ dieub d'o bro. Goulenn a reomp iwez ma vefe roet da Gorsis ha d'ar pobloù bihan all ar gwir da ren o-unan o aferoù.

Hogen, mad vefe da emsaverien Korsika a lec'h all kass war-raog o emgann en un doare sklêr. Arabad, da skwer, disrannañ an emgann ewid ar vro eus an emgann ewid ar sossialism. A-hend-all, ne vo na frankis, nag eürusted ewid ar bobl.

Beb daou viz lennit :

AL LIAMM

(savet e 1945)

ar gelaouenn nemeti o reiñ,
c'hwec'h gwech ar bloaz,

barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù
a beb seurt ha keleier.

80 pajenn e peb niverenn.

Rener : Ronan Huon.

Koumanant : 30 lur. Studierion : 25 lur.

Mme S. Cherel, 100 bd de Verdun Rennes
C.C.P. 2184-34 Rennes.

FERNAD-KAOS GANT

FERNANDO ALEGRIA

DIWAR-BENN

Fernando ALEGRIA a oa kusulier kulturel e kannad-di ar Chili e Washington e-pad ma oa Salvador Allende o ren.

Ema bremañ o vevañ en harlu.

Kelenn a ra lennegezhioù latin-amerikan en ur skolveur eus an U.S.A.

Romantoù, barzhonegoù, ha skrid-varnadennoù e-leizh a zo bet skrivet gantañ.

Pobl-Vreizh. *Penaos ho peus graet anaoudegezh gant ar Presidant Salvador Allende, Fernando Alegria ?*

Fernando Alegria. Mignon on bet gantañ e-pad meur a vloawezh, med e wreg am eus anavezet araokañ. Studerien omp bet e-barzh ar memes skolveur e-pad ar bloawezhioù tregont.

Labouret em eus ewid Allende da vare ar votadegoù. D'ar c'houlz-se en em gaven e Kreisteiz ar Chili assambles gant Pablo Neruda ha skrivagnerien all. Deiz an trec'h, Allende a lavaras : «*Gounezet eo bet ar votadegoù ganimp med an dispac'h sossialist a chom d'ober*». Sklaer e oa e vije enebet stard ouzhomp.

Eus 36 % e oa tremenet da 44 %. Souezhet e oa an holl. Allende a oa evurus. Koaniet em eus gantañ en nos-se. Kannad Kuba ha Julio Cortazar a oa eno ivez. Lavaret 'm eus da Allende e felle diñ skrivañ ul levr diwar e benn. C'hoant am boa da zigass sklerijenn war an den gouestlet penn-da-benn da renkad ar vicherourien, an den a youl hag a galon, an den leun a humour (pe a vousfent) a oa anezañ. Assantiñ a reas.

Ha setu perag e c'hoarvezas ganin en em gavoud e Santiago e mis Gwengolo 1973.

Pobl-Vreizh. *D'ar c'houlz-se dres e tarzhas argadadenn ar fachisted. Petra peus gwelet eno ?*

F. Alegria. Pa 'z on degouezet e Santiago, ouzhpenn 500 000 den a oa o vanifestiñ a-du gant Allende. Komprenet 'm eus diouzhtu e oa un dra bennag spontus o vont da c'hoarvezout. Paraliset e oa ar vro a-bezh. Serret e oa an holl stalioù ha milieroù a vicherourien o doa diviset okupiñ o usinioù. Gousout a raemp holl e oa un dra bennag o tont. Med petra ? Pegoulz ? Den ne ouie. Nec'het e oan o weloud ar gouarnamant en entremar evelse !...

Pobl-Vreizh. *Ha perag e oa en entremar a gav deoc'h ?*

F. Alegria. N'em eus ket bet ar chañs da hadweloud Allende. Hirie e kredan penaos, un dewezh pe daou araog an taol-nerzh, e krede c'hoazh e vije tu da ziskoulmañ ar gudenn, en un doare politikel. A-eneb ar c'hrograd armet e oa, rag an oll armoù pe dost a oa e kamp enebourien ar bobl chilian.

Soñj Allende a oa digeriñ ar gouarnamant d'ar gostezenn Demokrat kristen. Bet zo bet da vihanañ un emzivis etrezan ha Patricio Alwyn, presidant ar gostezenn Demokrat kristen.

Med an holl ne oant ket akord e diabarzh Unvaniezh ar Bobl. Tu-kleiz pellañ ar Strollad Sokialour, assambles gant ar *MIR*, a glaske lakaad Allende da reutaad e emzalc'h. D'an 9 a vis Gwengolo, e reas ar senateur Altamirano ur brezegenn daer

Fernando Alegria o stardañ dorn Allende.

E 1970, Allende a c'houlennas diganin mont da gannad kulturel e Washington. Ur garg diaes e oa. Daou vloaz on chomet e-barzh. Dizoaniañ an Amerikaned ewid pezh a sell *Dispac'h ar Chili* e oan sañset d'ober. Un Dispac'h habask e felle da Allende kass da benn e stern al lesennoù bourc'his. Gwashañ tagadennoù an tu-dehou a-eneb dezañ a oa aotreet.

Soñj 'm eus bezañ bet graet ur brezegenn d'ar c'houlz ma oa ar Chili o nassionalisañ ar vengleuzioù kouevr. Per-c'henn ur gompagnunezh mengleuzioù Amerikan, an Aotrou Brayden, a oa e-barzh ar sal. Ne zigoras ket e c'henou... Kalz a

Amerikaned, e-touez ar re yaouank dreist-holl, a oa douget d'ar sokialouriezh chilian.

Kejet 'm eus alies gant Allende. Degemeret on bet gantañ e Pales ar Gouarnamant. Bet on gantañ er Broadoù Unanet e New-York pa skourjezas ar c'hevredigezhioù multibroadel a lakae ar Chili da vougañ.

Pobl-Vreizh. *Pegoulz peus gwelet anezañ da diwezañ ?*

F. Alegria. e mis Meurzh 1973 e oa. Da vare ar votadegoù lejislativ. Aet oa strollad Unvaniezh ar Bobl waraog a-galz.

K

A

BRETONS

I

PRIS

CHOAS

TALVOUDEGEZH

G

KABIGOU, KABANOU, PULLOVERIOU

DUFFLE-COATS, MANTILLI

MERC'HED, PAOTRED, BUGALE

S

Ti Y. Daumer

War ar c'hae, 15, st. Louis-Pasteur

e-lec'h ma save a-eneb an emglew gant an Demokratouriezh kristen. E c'herioù-stur a oa «ar galloud da renkad ar vicherourien, ar galloud d'ar bobl !».

Pobl-Vreizh. Ha petra 'c'heller lavaroud bremañ, daou vloaz goude taol-nerzh ar fachisted ?

F. Alegria. N'ouson ket hag eñ e oa ar wirionez gant Altamirano pe get. Med d'ar c'houlz-se e ranke Allende dreistvewañ.

Gousoud a reomp hirie e oa ur c'havaill a-eneb dezañ. Ansavet eo bet gant ar soudarded evel m'en deus ansavet Ford ar perzh kemeret gant ar C.I.A. e-barzh an afer !...

Pobl-Vreizh. Perag en doa nac'het Allende reiñ armoù d'ar bobl ?

F. Alegria. Me gred e soñje dezañ e oa ul lodenn vat eus an arme a-du gantañ. Un nebeut eurwezhiou araog e varo, e soñje se c'hoazh martese. Ur mell fazi eo bet diouzh e berzh barn an darvoudoù e-gis-se.

Un abeg all zo bet iwez : ne felle ket dezañ aberzhiñ al labourerien. Ar bobl ne oa ket prest !

Pobl-Vreizh. Ha petra peus gwelet d'an 11 a vis Gwengolo ?

F. Alegria. Pedet e oan bet da lein gant an ltron Allende. E-pad ar beure, pellgomzet zo bet din ewid lavaroud din chom er ger.

D'ar beure-se, diouzh ma frenestroù, em eus gwelet an avionoù o vombardiñ Pales ar Gouarnamant. Goude kreisteiz, radio Bro-Spagn, radio Perou ha radio Arc'hantina o deus embannet maro ar Presidant Allende.

Pobl-Vreizh. Diwar beseurt abegoù, d'ho soñj, eo bet diskaret an Unvaniezh Pobl ?

F. Alegria. Luziet eo ar gudenn. Bez eus bet da gentañ tout ar c'hevredigezhioù multibroadel o kavaillhad, eveljust, taolioù-tarzh ar sponterien, hag ar c'hapital etrevroadel o stourm ewid mougañ ekono-

miezh ar Chili. Bez eus bet, dreist-holl, Nixon ha Kissinger o doa diviset ober eus ar Chili, ur skouer ewid an Trede Bed hag Europa ar C'hornog. Lavaret o deus sklaer : «Diwallit, setu petra c'hoarvezo ganeoc'h ma glaskit en em dieubiñ diouzh gwardoniezh an U.S.A.».

War renk ar fazioù politikel e lakfen divarregezh ar Gouarnamant a Unvaniezh-pobl, da genlaborad da vat gant an Demokrated kristen niverus a oa a-du awalc'h gantañ. E-gis-se, eo bet lakaet e-maes ar c'hoari un tamm mat eus ar renkad etre, a santas, a-benn ar fin, e oa laosket a-gostez. Renkad ar vicherourien a wele sklaer e oa difennet mad hec'h interestoù gant ar gouarnamant. Ne oa ket ken sklaer, siwazh, ewid ar renkad-ette, goude ma c'houzañve kalz iwez diwar an diaesamantoù ekonomikel.

Soñjal a ran e vefe bet possubl lakaad ar renkad-etre da gemer perzh en emsaw ar reformoù sossial.

Pobl-Vreizh. Med penaos e vije bet kont ma vefe bet disheñvel politikerezh Allende ?

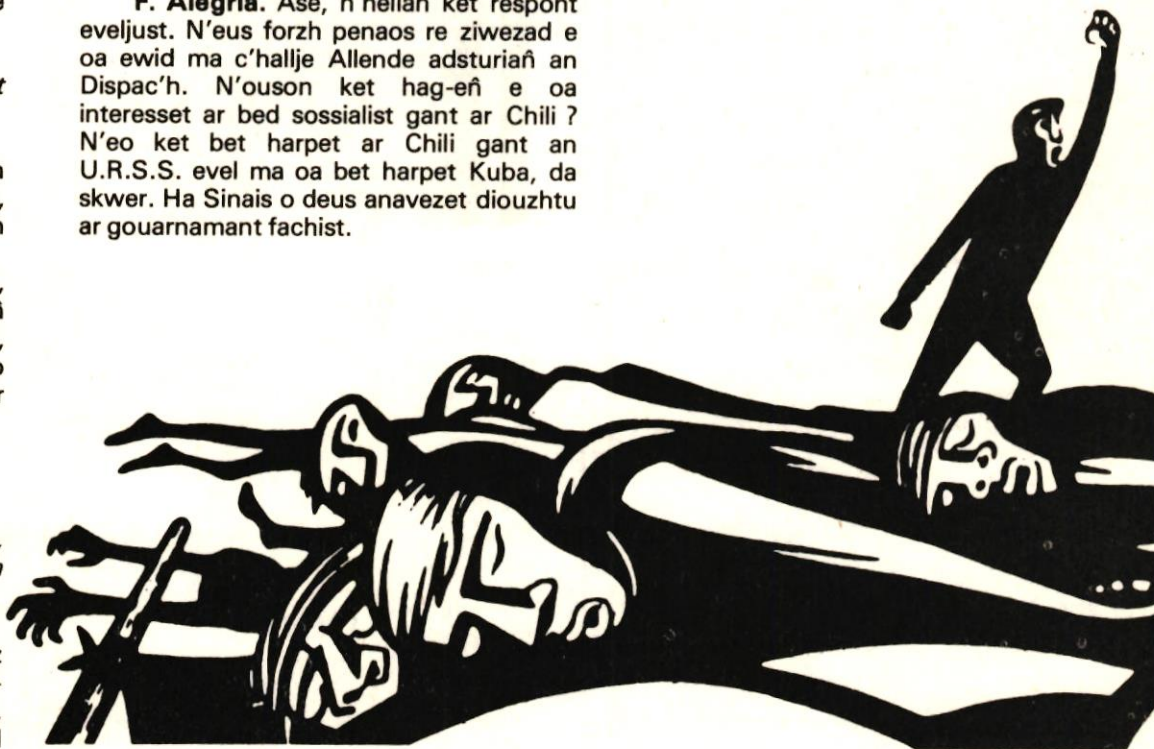
F. Alegria. Ase, n'hellan ket respont eveljust. N'eus forzh penaos re ziwezad e oa ewid ma c'hallje Allende adsturiañ an Dispac'h. N'ouson ket hag-eñ e oa interestet ar bed sossialist gant ar Chili ? N'eo ket bet harpet ar Chili gant an U.R.S.S. evel ma oa bet harpet Kuba, da skwer. Ha Sinais o deus anavezet diouzhtu ar gouarnamant fachist.

Pobl-Vreizh. Penaos ema kont er Chili en deiz a hirie ?

F. Alegria. Diaes eo din komz. Emaon o vewañ pell eus ar Chili hag ar pezh a ouson n'hall ket bezañ lavaret.

Pobl-Vreizh. Ha soñjal a ra deoc'h e c'hell ar goustiañs etrevroadel, pouesañ war ar gouarnamant fachist ?

F. Alegria. Ya. A-dra-sur. Red eo goulenn ma vo doujet Gwirioù Mab-den. Red eo goulenn iwez ma vo diqastizet an holl. Kement-se toud n'hall, eveljust, bezañ med ur minimum, araog distreiñ d'ur wir demokratelezh.

José Venturelli

Pobl-Vreizh. O paoues echuiñ ur romant emaoch ? Hanwet eo bet **El paso de los Gansos (Pas ar Gwazi)**. E-barzh al levr-se e komzit eus an darvoudoù ho peus anavezet.

F. Alegria. E-barzh va levr pep heni a gomz eus ar pezh en deus bewet d'an 11 a vis Gwengolo. D'ur mare zo bet, tud en em vode, evel ma vijent o vont da vewañ trede arwest un drajienn. Renet eo bet e emgann diwezañ gant Allende dres evel e-barzh un drajienn a Vro-C'hress.

Komz a ran ivez, da skwer, eus ur foeter yaouank o tont eus an U.S.A. ewid kregiñ gant ur vuhez newez. Katolik eo, med n'eus tamm emskiant politikel ebet. E ti e dad emao vewañ. Hemañ neuse a zo ur mirour touet, a-du-krenn gant ar soudarded. E-kerz ur skrapadeg eo bet dastumet an den yaouank assambles gant pemp paotr all ha lac'het an deiz warlerc'h.

Lavaret zo bet d'e dad e oa bet lac'het dre fazi...

Pobl-Vreizh. ...Ha possupl e vo lenn al levr-se dambrest ?

F. Alegria. Red eo, da gentañ, embann anezañ e spagnoleg. Spi 'm eus e vo troet goude e saosneg, en italianeg, en alamaneg hag e galleg.

(Komzoù dastumet

gant **Paul Keineg**)

**Echu an divroañ
Labour er vro,
bremañ !**

GALW

D'AR

VREZHONEGERIEN

Brezhonegerien zo en U.D.B. Muioc'h zo en diaves dehi. E-touesk ar re a gomz pe a oar brezhoneg, meur a heni en deus prederiet, war stad ar yezh, war hec'h amzer da zont, war hec'h emdroadur, war ar ster he deus hiziw an deiz e Breizh. Bez ez eus e Breizh ur bern brezhonegerien emskiantet. Labourad a reont e-barzh strolladoù sewenadurel a beb sort, hag e reont labour vad. Ul labour hag a chom war an dachenn sewenadurel avad. E-pad pell, n'eo bet an «*emsav*» e Breizh nemed un emsav sewenadurel. E-pad pell, ne oa ket possupl kêr ober a-hend-all.

Bremañ neuse, penaos chom heb gweled n'hell ket ar stourm sewenadurel e-unan bezañ klok ha frouezhus ? Ar sewenadur, ar yezh, zo ul lodenn deus personelezh hon pobl. Med hon pobl hec'h unan zo en arvar evel pobl, ma ne vez ket stourmet war an dachenn politikel iwe. An dilabour hag an divroañ zo ur walenn spontus hag a lak hor bro da wadañ... Gant ma ne vo ket marwel ar gouli !

U.D.B. a gennig d'an oll Vretoned kar o bro kemer penn an hent ganti dawid ar sokialouriezh hag ar frankis. U.D.B. a fell dehi bezañ ar benveg e c'hellho pobl Vreizh gantañ 'n em zidrevadenniñ. U.D.B. a gennig bremañ d'ar vrezhonegerien -haq a labour kemend-all dija ewid ar yezh- ober ur

c'hammed muioc'h : deuit davedomp, deuit gant ho prezhoneg, da labourad ewid brassañ mad hon pobl. C'hwi 'gavo en U.D.B. kevrennoù brezhoneg. Kavoud a rafet an tu en U.D.B. d'ober labour politikel e brezhoneg. U.D.B. zo ur strollad liessort : plass zo enni ewid an oll, gant ma vint a-du gant ur Vreizh sokialour da sevel.

Martese, brezhonegerien ar strolladoù sewenadurel, brezhonegerien ar maesioù hag ar mor, brezhonegerien ar c'hêrioù, martese ho peus c'hoant d'ober gwelloc'h anaoudegezh gant U.D.B. Martese, ho peus goulennoù ha piw 'oar ? Rebechoù d'ober ouzhimp. Ma ! Bez e vo ur vodadeg e Karaes d'ar sadorn 11 a vis Here, da 15^e 30. Pedet oc'h gant U.D.B. d'en em vodañ war blassenn Ti-Kêr Karaes. Ac'ha-lese, ez afomp d'ur sal bennag a vo kavet a-benn neuse. Brezhonegerien hon Strollad a zisplego deoc'h petra eo U.D.B., petra e c'hellit ober en ur zont e-barzh, hag en ur zerc'hel start d'ho tibaboù brezhoneg ha d'ho c'h emouestladurioù kent. Ezhomm hon eus ac'hanoc'h, ha martese, c'hwi iwe ho peus ezhomm ac'hanomp. Oll assambles, dorn ha dorn, e c'hellomp ober labour vad ewid didrevadenniñ hon pobl.

Deuit da Garaes eta, d'an 11 a vis Here, da 15^e 30. Trugarez deoc'h diwar vremañ.

KOUMANANTIT DA

**LE PEUPLE
BRETON**

B. P. 304 — 29273 BREST-CEDEX

HANW
HANW-BADEZ
CHOMLEC'H

a gass e goumanant boutin : 20 lur⁽¹⁾
skoazell : 30 lur⁽¹⁾
estrenvro : 30 lur⁽¹⁾

Amañ an arc'hant dre chekenn-bost⁽¹⁾
mandat-lizher⁽¹⁾
chekenn-bank⁽¹⁾

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket.

C.C.P. RENNES 2365—76.

**DA ZESKIN BREZHONEG HA D'E
BEURZESKIN
UL LEVR NEWEZ SAVET GANT
FANCH MORVANNOU :**

ASSIMIL

«**AR BREZHONEG DIDORR**»

**SKOAZELLIT
POBL VREIZH**

Skoazellit *Pobl Vreizh* hag a zifenn, en hon yezh. Breizh al labourerion, en ur gas ho profoù da «*Pobl Vreizh*»,
C.C.P. 2746-79 Rennes.

LENN HA DILENN

E mis C'hwevrer 1974 ar c'helaouennou o doa degasset deomp keloù marw *Alan-Gwennog Berr* (Doue d'e bardono !) p'edo hemañ war-nes kennig da skol-veur Brest ur studienn diwar-benn geriadur ar pesked hag al loened-mor eus Breizh-Isel. Raktal, ar yezhoniourien o devoa meiset petore lañs a roje e labour daved an anaoudegezh don eus o danvez-studi : «*Ul labour a'r c'haerañ an hini eo*» emezo. «*Ar pezh en deus leset Alan Berr war e lerc'h n'halla biken ken bezañ graet adarre. Ur skwer eo ewid an imbours'herien da zond*»... (Ouest-France, 11/3/1974).

Ar gourc'hemennou dalif-mañ ne oant ket re vraw, rag, ewid ar wech kentañ, ar brezhoneger lenneg hag ar peskoniour ampart a oa anezañ o doa digozhennet un dachenn peusdianaw, beteg neuse, eus geriadur hor yezh. Soñjit, 'ta ! Ar *Berr* en doa gweiadennet 129 porzh-mor eus Gwened, Kernew, Leon, Treger, ha Goueloù ; goulennataet war-dro 400 a baotred hag a verc'hed-aod ; eostet kantadoù a c'herioù disheñvel : kemend hag ugent vloawezh labour ! Labour hir, sur ! Labour kàer, iwez, avad ! Gant an oberenn-mañ *Alan Berr* en doa tennet eus an ankounac'h unan eus lodoù pinvidikañ hor geriadur. Dre-se e veritfe bezañ kontet 'wid unan eus «*Tadoù ar Brezhoneg*» evel bruderien, c'hoariourien, yezhoniourien, yezhadurourien, geriadurourien, kelaouennerien ha skrivagnerien a-raog dezañ...

Studienn an Aotrou *Berr* a zo rannet e teir levrenn :

El levrenn gentañ, e kavfet statistikoù a-zivoud ar pesketaerezh e Breizh-Isel, roll ar porzhioù hag ar gelaouerien ha, dreist-holl, taolenn ar renkadur implijet er beskoniezh.

En eil levrenn, an heni genteliussañ-tout moarvad, ez eus ul listenn hir a hanwioù loened-mor (pesked, kresten-neged, evned, ha bronneged), diskouezet hervez reolennoù ar skiant, c're porzh, gand o fonetik en o c'heñver.

El levrenn diwezañ, *Alan Berr* a studi leveson ar geriaoueg-se war an hanwioù lec'h-mor, war hanwioù-tud, war hanwioù ar bigi, ha war yezh ar vartoloded.

Unan eus talvoudegezhioù labour *Ar Berr* a vezo bet, heb mar ebed, diskouez anad ez eo poent adober hor geriaouegoù. E geriaoueg boutin *Roparz Hemon* (*Al Liamm* 1970), hor c'henvroad en deus kavet 230 hanwioù loened-mor ha 39 fazi !... (Da

skwer : *moulleg - gadus luscus* - troet e galleg «*mulet*» e-lec'h «*tacaud*», ar ger gwirion). Me 'gred en dije kavet fazioù all m'en dije graet studiadennoù diwar-benn geriadur an evned pe diwar-benn geriadur ar plant : setu petra eo adskrivañ geriaouegoù hor gouizieien a-wechall heb klask gousoud hag-eñ ez int reizh penn-da-benn !

Alan Berr a oa e soñj sevel ur geriadur bras eus pesked Breizh diwar disoc'hoù e studiaden. Siwazh, n'en deus ket bet amzer da seweniñ e vennad !... D'ar vrezhonegerien emskianteg eta, da beurvegañ e voutizell en ur garzhañ kuit an hanwioù galleg hag ar stummoù trefodet, en ur ziforc'hañ an hanwioù diouzh al leshanwioù, hag en ur zibab ar gerioù gwellañ ewid ar yezh unvan. D'ar vrezhonegerien emskianteg iwez d'ober kemend-all, en o c'horn-bro pe er vro a-bezh, war zanvezioù all : an evned, an amprevaned, ar gwez, al louseier, ar pesketaerezh, an atant, an amzer, ha me 'oar-me c'hoazh ! Pa vezo bet dastumet kement-se, e vezo tu marteze da sevel ur geriadur bras eus ar brezhoneg unvan, diasezet war lavar bew tud Vreizh-Isel, ha pinwidikaet gant krennlavaroù, troioù-lavar, kontadennoù, ewezhiadennoù a beb seurt, gerioù arnewez, hag all. Marteze iwez, e c'heller ober geriaouegoù arbennig, ul «*Larousse*» brezhoneg, hag oberennoù e-gis heni *Jul Gros* o tisplegañ hag o tielfennañ kevreadur ar brehoneg hag o tiskuilhañ dre ar munud teñzor prisiussañ hor sewenadur : ijin hor yezh...

Lavared a ran, *marteze*, rag, unan a zaou : pe e chomo ar brezhoneg evel m'ema pe dost, ha neuse e varwo dizale gant ar gozhni hag an diles ; pe, e teuy da vezañ ur yezh yac'h ha modern, hag e c'honezo lañs evel yezhoù all er bed. Eveljust, ewid dont-a-benn e vo red kaoud fiziañs en he zalvoudegezh, kalonegezh, passianted, poell, aheurtterezh zoken... Red e vo iwez kompren ez eo stag ar stourm sewenadurel ouzh ar stourm politikel, ar pezh na seblant ket kompren ataw an emsaverien...

Ur rebech a rin d'ar *Berr*, unan hepken : perag skrivañ ne dalv ket ar boan krouiñ gerioù newez ewid loened Tramor, dianaw en hor bro ?... «*Perag ijinañ FERA, 1931, ur pesk dianaw-krenn e Breizh, ha perag tremen heb ijinañ kement tra a vank... el loenoniezh, el louzawouriezh, e !...*» (Levrenn 2, p. 150, tr). Ya, da ! perag ? Feiz ! Dre ma'z eo tonket ar

brezhoneg da vezañ ur yezh vodern ha ~~modern~~ ur yezh skuizh, ~~modern~~ ur yezh ~~modern~~ !... Daoust hag e tremenfe *Alan Berr* ar brezhoneg evel ur yezh kollet ?...

Mad ! Ra vo troadet e penn peb hini ac'hanomp ar menos-mañ : ar stourm ewid ar brezhoneg ne dalv ar boan nemed war un divis : ober anezañ ur benveg bew, gouest da zisplegañ peb tra ha da zougen mennadoù ur bed newez !...

Mikael Briant

UL LEVR-KEGIN E BREZHONEG !

Setu meur a vloawezh bremañ ma vez kavet er gelaouenn *Barr-Heol* pennadoù diwar-benn an doare da ober kegin.

Soas an Tieg, hag a savas kalzig anezo, a zo bet c'hoant ganti dastum anezo en ul levrig aes da viroud. Deuet eo er-maes, evel stagadenn da niverenn 85 ar gelaouenn. Anezañ ul levrig koant pewar-ugent pajenn, ment 21 dre 13,5 cm, skeudennet, e kaver ennañ an doare da brientiñ 135 meus, en o zouez meur a heni bet embannet gwechall er c'helaouenn brezhoneg.

Ewid sikour lakaad ar boued da ziskenn, ez eus bet lakaet lavarennoù fur, o reiñ da anaoud doare-gweloud ar Vretoned ewid ar pezh a sell ar bewañs.

Bez' e c'heller kaoud al levrig-se dre ar post en ur gass 15 lur (12,50 lur ewid ar goumananterien) da :

Revue *Barr-Heol*, Buhulien
22300 LANUON
K.R.P. 245-453 Roazhon.

AR FALZ

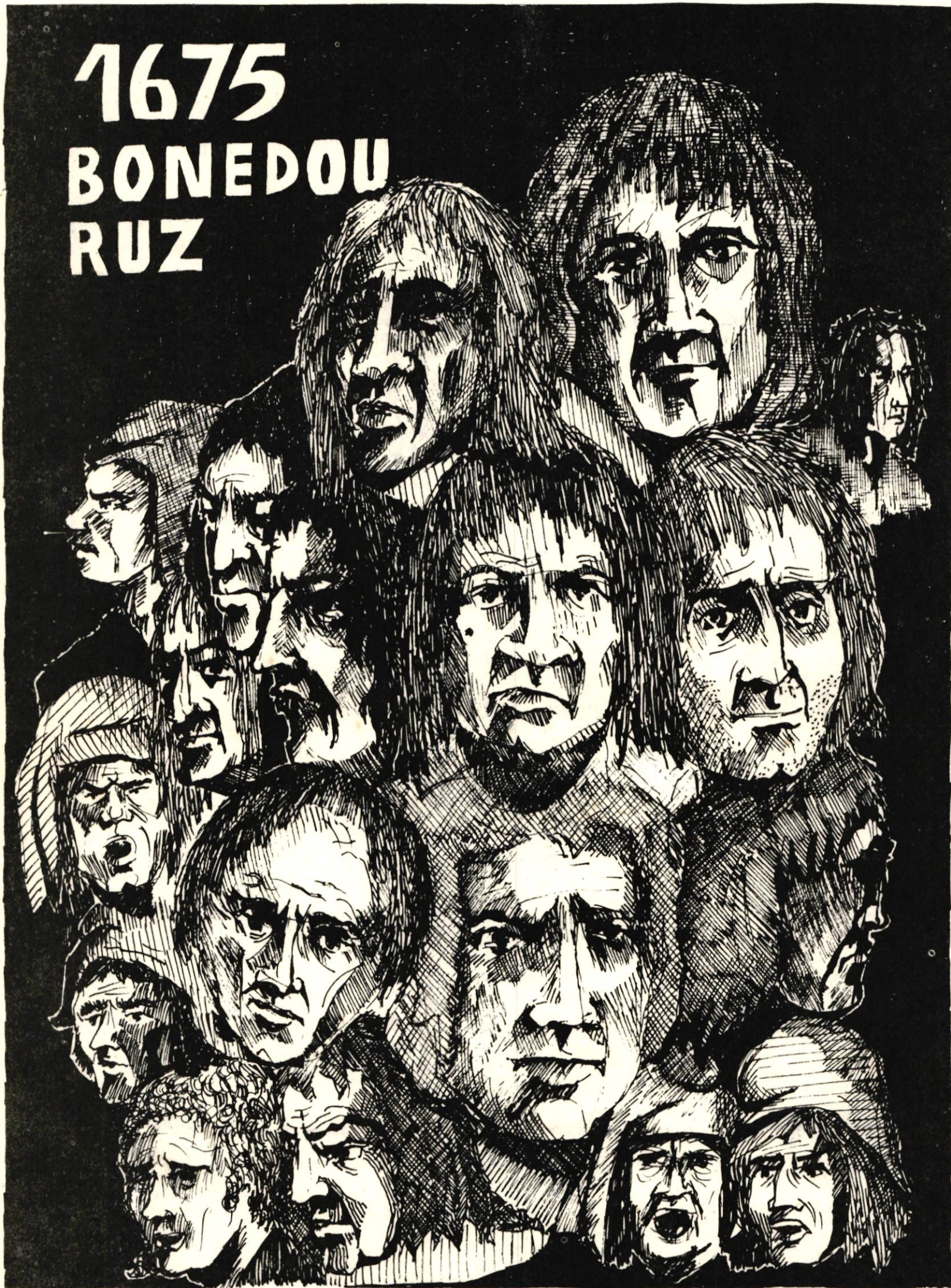
KELAOUENN DRIMIZIEG AN Emsav
diazezet gant Yann Sohier
bodet ennañ skolaerien ha kelennerien
Vreiz

a-du gant ur skol vreizeg ha laik gwirion.

Lennit *Ar Falz* ! Komanantit d' *Ar Falz* !
(25 lur evid 6 niverenn)

AR FALZ, straed Kan-ar-Gwez
29245 Plourin-Montroulez
C.C.P. 430-20 H Roazon.

1675 BONEDOU RUZ

... Long Ker-roas-1 850 skwerenn tennet dasklaer-er nevez-ur-senn-tred-ur-senn-1 375

1975

... Emaint o tont en-dro e mis Du !
Gwelet e vint e Montroulez, Brest,
Pont-An-Abad, Kemper, Karaez, Pondi, An-
Orient, Gwened, Sant-Nazer ha Gwengamp

o vewañ dirazoc'h pezh-c'hoari Paol
Keineg :

Le Printemps des Bonnets Rouges
(Newez-amzer ar Bonedoù-Ruz)